

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เป็นการวิจัยแบบพรรณนา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา [Content Analysis] ในการแจกแจงข้อมูลที่เป็นเอกสารคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตั้งแต่ 1 มีนาคม - 30 มิถุนายน แบ่งประเด็นเรื่องความขัดแย้งทางการเมือง และใช้การวัดเชิงปริมาณอธิบายการให้น้ำหนักและความสำคัญ ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในส่วนทัศนคติและการให้เหตุผลนั้นผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของทัศนคติ เหตุผลและใครเป็นผู้ให้เหตุผล ในการวิเคราะห์แต่ละส่วนจะถูกแบ่งด้วย ระยะเวลาของเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในแต่ละช่วงเวลาที่กำหนดในการศึกษานี้

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ที่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ตามแนวความคิดเรื่องการกำหนดวาระสารเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ศึกษา

ข้อมูลหลักที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยกำหนดช่วงเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2535 - 30 มิถุนายน 2535 โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกรอบเข้าทุกฉบับ ประกอบด้วย ข่าวหน้า 1 และข่าวต่อ ภาพข่าว บทบรรณาธิการ หน้า 3 คอลัมน์ประจำหน้า 1 ได้แก่ สำนักข่าวหัวเขียว คอลัมน์ประจำหน้า 3 ได้แก่ ชายคาหน้า 3 และคอลัมน์ประจำหน้า 4 ได้แก่ บุคคลในข่าว คอลัมน์ประจำหน้า 5 ได้แก่ หะหะพาที และหมายเหตุประเทศไทย การ์ตูนการเมือง หน้า 5 ชุดผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน

สถานการณ์ที่นำมาศึกษา คือเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เป็นเหตุการณ์ที่นอกจากจะสะท้อนปัญหาทางการเมืองของสังคมไทยแล้ว ปัญหาเรื่องสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนและสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนไทย ซึ่งยังไม่เคยได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากรัฐบาลใด กลับกลายเป็นส่วนหนึ่งของที่มาความรุนแรงทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปิดกั้นและบิดเบือนข่าวสารจากสื่อของรัฐ ทั้งวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาตัวเองในการแสวงหาข่าวสารจากสื่อชนิดอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ โทรสาร และข่าวลือ รวมทั้งการไปดูเหตุการณ์ด้วยตัวเอง และสื่อมวลชนที่พอจะเป็นแหล่งให้ข่าวสารข้อมูลกับประชาชนในเวลานั้นได้ก็คือ หนังสือพิมพ์ กล่าวได้ว่า เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ไม่ใช่แค่วิกฤตการณ์ทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงวิกฤตสื่อมวลชนอีกด้วย ที่ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาการสื่อสารทางการเมือง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลหลัก คือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันที 1 มีนาคม - 30 มิถุนายน 2535 กรอบเข้าและข้อมูลประกอบคือหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันที 17 พฤษภาคม - 20 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเป็นข้อมูลเอกสาร ที่สามารถเก็บรวบรวมได้จาก หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนา ดังนั้นข้อมูลในเชิงปริมาณจึงเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งของการอธิบายวัตถุประสงค์ เรื่องการให้ความสำคัญและน้ำหนักในการนำเสนอความขัดแย้งทางการเมือง ส่วนการวิเคราะห์เรื่องทัศนคติและการให้เหตุผลผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแจกแจงข้อมูล ทั้งนี้ในข้อมูลแต่ละส่วนจะอธิบายตามระยะ

เวลา ก่อน ระหว่าง และหลัง เหตุการณ์ 17 -20 พฤษภาคม 2535 เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง ดังมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ต่อไปนี้

การวิเคราะห์การให้น้ำหนักและความสำคัญในการนำเสนอ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์การให้น้ำหนักและความสำคัญต่อความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

-การให้เนื้อที่หน้าหนึ่งข่าว ภาพข่าวและขนาดพาดหัว ด้วยการวัดเนื้อที่เป็นคอลัมน์นิ้วและคำนวณเป็นร้อยละต่อปริมาณเนื้อที่หน้าหนึ่งทั้งหมด

-การให้ความถี่ในการนำเสนอความขัดแย้งทางการเมือง ด้วยการแจกแจงความถี่ พาดหัวข่าว ภาพข่าว คอลัมน์ประจำ บทบรรณาธิการและการ์ตูนล้อการเมืองตามประเด็นที่แบ่งไว้ในแต่ละช่วงเวลา โดยในส่วนนี้ไม่ได้ทำการวัดพื้นที่ทั้งหมดของข่าวต่อต้านในส่วนคอลัมน์ประจำ และบทบรรณาธิการนั้นจะมีเนื้อที่เท่าเดิมเป็นประจำทุกวัน อาจมีการเปลี่ยนแปลงบ้างคือการงดการนำเสนอในบางช่วงเวลา

-การให้ความต่อเนื่องในการนำเสนอ คือการเสนอประเด็นนั้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่งติดต่อกันทุกวัน

นอกจากการวิเคราะห์ทั้งสามส่วนนี้ประกอบกันแล้วยังนำบริบททางสังคมในแต่ละช่วงเวลามาเปรียบเทียบการให้น้ำหนักและความสำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์การเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535 ในระยะ 1 มีนาคม - 7 เมษายน 2535 การประท้วงนางงามจักรวาล 4-10 พฤษภาคม 2535 ในระยะ 8 เมษายน - 24 พฤษภาคม 2535 และเหตุการณ์เสียชีวิตของนักร้องลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ 14-24 มิถุนายน 2535 ในระยะ 25 พฤษภาคม 2535 - 30 มิถุนายน 2535

ประเภทและขนาดพาดหัวข่าว

พาดหัวยักษ์ คือพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งที่มีเนื้อที่มากที่สุด มีตำแหน่งอยู่ส่วนบนของหนังสือพิมพ์เมื่อพับครึ่ง ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ พื้นดำเจาะขาว ตัวหนา เพื่อให้สะดุดตาผู้อ่าน ไม่มีการล้อมกรอบพาดหัว มีจำนวน 1 ชิ้นต่อ 1 ฉบับ

พาดหัวใหญ่ คือพาดหัวที่มีขนาดและเนื้อที่รองลงมาจากพาดหัวยักษ์ และมักจะมีตำแหน่งทั้งส่วนบนและส่วนล่างของหนังสือพิมพ์เมื่อพับครึ่ง ใช้ตัวอักษรขนาดรองลงไป ไม่ใช้เส้นล้อมกรอบพาดหัวเช่นเดียวกัน มีจำนวน 1 ชิ้นต่อ 1 ฉบับ

พาดหัวธรรมดา คือพาดหัวที่มีได้หลายชิ้นในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ มีความกว้างของพาดหัวมากกว่า 2 คอลัมน์นิ้ว ใช้เส้นสีล้อมกรอบตัวอักษร ตัวอักษรขนาดรองลงมาจากพาดหัวใหญ่ ตำแหน่งของพาดหัวธรรมดามักจะอยู่ด้านล่างเมื่อพับครึ่งหนังสือพิมพ์

พาดหัวเล็ก คือพาดหัวที่มีเนื้อที่น้อยที่สุด มีความกว้างเพียง 2 คอลัมน์นิ้ว ตัวอักษรขนาดเล็กและไม่มีทำตัวหนา มีเส้นกรอบพาดหัวเป็นสีขาวดำมากกว่าเส้นสีดำ ตำแหน่งของพาดหัวเล็กนั้นมักจะอยู่มุมบนด้านขวาหรือซ้าย และบางทีก็เป็นริมด้านล่างทั้งซ้ายและขวา

ผู้วิจัยแบ่งประเด็นในการศึกษาแต่ช่วงเวลาได้ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง 1 มีนาคม - 7 เมษายน 2535 ได้แก่

- การสนับสนุนและการต่อต้านพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี
- นายณรงค์ วงศ์วรรณกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและข้อกล่าวหาพัวพันค้ายาเสพติด

ระยะที่สอง 8 เมษายน - 25 พฤษภาคม 2535 ได้แก่

- การสนับสนุนและการต่อต้านพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี
- การอดอาหารประท้วงของ ร.ต. ฉลาด วรฉัตร เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย
- การแก้ไขความขัดแย้งด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
- การแก้ไขความขัดแย้งด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ระยะที่สาม 26 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2535 ได้แก่

- การกระทำของรัฐบาลในการใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชน
เหตุการณ์ 17-20 พฤษภาคม 2535
- พรรคร่วมรัฐบาลกับการจัดตั้งรัฐบาล
- พรรคฝ่ายค้านกับการจัดตั้งรัฐบาล
- การยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่

การวิเคราะห์ทัศนคติและเหตุผลของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ทัศนคติและท่าทีของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยศึกษาจากการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่ง ได้แก่ พาดหัวข่าวและภาพข่าว แหล่งข่าว บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำ ที่แสดงทัศนคติพร้อมด้วยเหตุผลต่อเรื่องที่แจกแจงไว้ดังกล่าวข้างต้น โดยมีประเด็นหลักเรื่อง การสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

-วิเคราะห์ทัศนคติและการให้เหตุผลจากหน้าหนึ่ง ด้วยพาดหัวข่าว ภาพข่าวและแหล่งข่าว บทบรรณาธิการ และ คอลัมน์ประจำ

สำหรับทัศนคติและท่าทีนั้นต่อประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองนั้นผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ระดับดังต่อไปนี้

เห็นด้วย หมายถึง การแสดงความคิดเห็นสนับสนุนต่อประเด็นที่นำมาศึกษาและมีเหตุผลประกอบทัศนคตินั้น เช่น การสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุว่านายกรัฐมนตรี ต้องมาจากการเลือกตั้ง ประเภทเหตุผลที่สนับสนุนคือ กฎหมาย

เป็นกลาง หมายถึง การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่นำมาศึกษาอย่างไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เช่นการแสดงเหตุผลด้านกฎหมายเรื่องนายณรงค์ วงศ์วรรณกับข้อกล่าวหา ค้ายาเสพติดว่า นายณรงค์ยังบริสุทธิ์ เพราะศาลยังไม่ได้ตัดสินเป็นต้นและความเป็นกลางนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการไม่แสดงความคิดเห็น หรือการไม่นำเสนอ ซึ่งต้องพิจารณาจากเหตุผลประกอบทุกประเด็นไป

ไม่เห็นด้วย หมายถึง การแสดงความไม่เห็นด้วยกับฝ่ายที่สนับสนุนในประเด็นที่นำมาศึกษาเช่นพรรคฝ่ายค้านให้เหตุผลทางศีลธรรมว่า พล.อ.สุจินดา คราประยูร ไม่รักษาคำพูดในการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะเคยประกาศว่าจะไม่รับตำแหน่งนี้แต่ต้องเสียดำรงเพื่อชาติ

การแบ่งประเภทเหตุผล ที่แสดงประกอบทัศนคติและท่าทีในแต่ละประเด็นแบ่งออกได้ดังนี้ คือเหตุผลของฝ่ายที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และฝ่ายที่เป็นกลาง

เหตุผลของฝ่ายที่เห็นด้วยกับการสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และการใช้ความรุนแรงกับประชาชน

-เหตุผลด้านกฎหมาย คือการอ้างหลักกฎหมาย เช่น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ เรื่องที่มานายกรัฐมนตรี และการชุมนุมประท้วงให้นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ลาออกและพระราชกำหนดนิรโทษกรรมในการใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชน

-เหตุผลด้านการเมือง คือการอ้างอิงหลักการปกครองที่เป็นเรื่องในฝ่ายบริหารที่มีผลกระทบต่อคนส่วนรวม เช่นหลักการประชาธิปไตย เรื่องนายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง หรือการให้เหตุผลเรื่องนายณรงค์ วงศ์วรรณไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี เพราะข้อกล่าวหาพัวพันค้ายาเสพติดทำให้ประเทศไทยเสียชื่อเสียงเป็นต้น

-เหตุผลด้านเศรษฐกิจ คือการอ้างอิงเหตุผลเรื่องเศรษฐกิจ เช่น พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีทำให้ราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์สูงขึ้น หรือการชุมนุมประท้วงทำให้ต่างประเทศไม่กล้ามาลงทุนเป็นต้น

-เหตุผลด้านประวัติศาสตร์คือ การอ้างอิงเรื่องราวในอดีตที่เคยประสบความสำเร็จหรือประเพณีปฏิบัติต่อกันมา เช่นการอ้างถึงอดีตนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งว่าเป็นประเพณีการเมืองไทยตั้งแต่ดั้งเดิม

เหตุผลของฝ่ายที่แสดงความเป็นกลางนั้นมักไม่ค่อยปรากฏหลากหลายในประเด็นเรื่องพล.อ.สุจินดา คราประยูร กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และการใช้ความรุนแรง

-เหตุผลด้านกฎหมาย คือการอ้างกระบวนการยุติธรรมในการตัดสินความผิดถูก เช่นเรื่อง นายณรงค์ วงศ์วรรณกับข้อกล่าวหาค้ายาเสพติด การลงโทษผู้ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามประชาชน เป็นต้น

เหตุผลของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและการใช้ความรุนแรง

-เหตุผลด้านสิทธิมนุษยชน เรื่องการชุมนุมประท้วงของประชาชน การอดอาหารของร.ต.ฉลาด วรฉัตร เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเป็นสิทธิที่กระทำได้ สิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน โดยฝ่ายรัฐบาลควบคุมสื่อมวลชนของรัฐด้วยการบิดเบือนข่าวสาร

-เหตุผลด้านศีลธรรม คือการอ้างหลักปฏิบัติในทางศีลธรรม เช่น การรักษาสัตย์ของพล.อ.สุจินดา คราประยูร เรื่องการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การคอร์รัปชั่น ตัวอย่างเช่นพรรคการเมืองไม่รักษาสัญญาบรรณเรื่องการสนับสนุนนายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นนายกรัฐมนตรี และการไม่รักษาสัญญาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

-เปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างของการแสดงทัศนะและการให้เหตุผลจากการเสนอข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการและคอลัมน์ประจำ

-อธิบายวิธีการให้เหตุผล ลีลาการใช้ภาษาที่มีความสัมพันธ์กับการแสดงทัศนะและการเสนอข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำ

-สรุปจุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และอธิบายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจุดยืนในแต่ละช่วงเวลา

-อภิปรายผลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในฐานะสื่อที่เล่นการเมือง ด้วยกลวิธีการนำเสนอจากการนำเสนอเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมือง การกำหนดวาระสารของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในประเด็นหลักเรื่องพล.อ.สุจินดา คราประยูร ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี